

На даному етапі на базі описаної теоретичної моделі відбувається розробка конкретних типів соціальних квартир відповідно до типологічних відмінностей сімей та їх демографічного складу, і техніко-економічна оцінка варіантів. Наступною спеціально розробленою анкетною передбачається виявити ефективність даної моделі.

Передбачається розробка двох стандартів соціальних квартир: які мають враховувати різні норми загальної площі на 1 особу: I тип (доступне) – на кошти споживачів, але з допомогою держави і відтермінуванням виплат; II тип (соціальне) – квартири підвищеного стандарту, що надаються державою безкоштовно.

Література

1. Закон України „Про житловий фонд соціального призначення”. Від 12 січня 2006 р. N 3334-IV.
2. Постанова КМУ від 19 березня 2008р. №219 Про встановлення тимчасових мінімальних норм забезпечення соціальним житлом.
3. Гнесь І.П. Соціальне житло в розвинутих країнах Заходу // Вісник Львівського державного аграрного університету: Архітектура та сільськогосподарське будівництво. – Львів: Львів. держагроуніверситет, 2007. - №8. – С. 252-257.
4. Гнат Г.О. До питання про підходи планувальної організації соціальних квартир // Геодезія, архітектура та будівництво: Матеріали I-ї конференції молодих науковців GAC-2007. – Львів: Видавництво національного університету «Львівська політехніка», 2007 – 11-12 с.
5. Указ Президента України № 1077/2007 від 8 листопада 2007 року Про заходи щодо будівництва доступного житла в Україні та поліпшення забезпечення громадян житлом.
6. Постанова Кабінету Міністрів України N 140 Про порядок надання державної підтримки для забезпечення громадян доступним житлом від 11 лютого 2009 р.
7. Самойлович В.В. Трансформуючі перегородки, як засіб продовження морального строку служби будівель // Сучасні проблеми архітектури та містобудування: Наук.-техн. збірник. – К.: КНУБА, 2004. – Вип. 13. – С.180-185.

УДК 711.13

Кузьменко Т. Ю.

ПРО КЛАСИФІКАЦІЮ І ТИПОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИМІСЬКИХ СІЛЬСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ (ПСР)

Анотація. У статті подано класифікацію приміських сільських поселень, виявлені нові типи сільських поселень, природні і антропогенні

фактори формування їхньої планувальної структури на прикладі приміської зони м. Полтави.

Ключові слова: приміські сільські поселення, приміська зона, сільське середовище.

Анотация. В статье дана классификация пригородных сельских поселений, определены новые типы сельских поселений, природные и антропогенные факторы формирования их планировочной структуры на примере пригородной зоны г. Полтавы.

Ключевые слова: пригородные сельские поселения, пригородная зона, сельская среда.

Annotation. In the article is introduced classification of suburb settlement, natural and anthropology factors of the formation of the planning structure on example of the Poltava suburb zone are defined.

Key words: suburb settlement, suburb zone, country environment.

Постановка проблеми і актуальність дослідження. Соціально-економічні перетворення в Україні - земельна реформа, приватизація й демонополізація агропромислового комплексу, створення у ньому ринкової інфраструктури, розвиток приватного сектора в сільському господарстві, підприємницька діяльність селян, відчутне розшарування сільського населення - призвели до змін у формуванні приміських сільських територій. Під впливом цих чинників відбуваються певні структурні і морфологічні зміни, що виявляються насамперед у розширенні функцій села та появі нових типів поселень [1,2,4,5]. Нова політика в аграрному секторі зміщує акценти від функціонального зонування та укрупнення основних структурних елементів сільського поселення до їхнього дисперсного розміщення, особливо виробничих об'єктів та сфер послуг. Для вибору стратегії розвитку приміських сільських поселень доцільно провести класифікацію й аналіз типологічних особливостей сільського розселення в період соціально-економічних трансформацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальним проблемам сільського розселення присвячені дослідження Р.Д. Багірова, В.Р. Беленького, І.А. Березовської, Г.І. Болотова, Т.В. Василенко, І.О. Віншу, М.М. Габреля, З.С. Гудченко, Г.О. Делеура, Т.О. Заковоротної, Т.І. Заславської, Т.В. Криштоп, О.І. Колодубської, В.Н. Косенко, В.О. Кодіна, Р. Лубика, Б.О. Маханько, З.М. Мойсєєнко, Б.В. Павлишина, Г.М. Рогожина, Ю.Ф. Хохола, В.А. Новікова і багато інших. Проте основна частка цих досліджень була проведена в інших соціально-економічних умовах, які суттєво відрізнялись від сучасних, а класифікація й типологія сільського розселення не враховувала особливості розвитку ПСП.

Метою статті є визначення класифікації ПСП з урахуванням новітніх тенденцій їхнього розвитку та появи нових типів поселень.

Вислід основного матеріалу. Планувальна структура сільських поселень у приміських зонах великих міст складалася протягом століть.

Природно вони виникали біля річок, транспортних комунікацій, біля озер тощо. Саме природний фактор обумовив характер формування планувальної структури сільських поселень узагалі, у тому числі приміських. За конфігурацією вулично-дорожньої мережі у приміських зонах великих міст можна виділити наступні типи сіл: 1-2-вуличні лінійні, радіальні з вулицями-променями, кругові із забудовою навколо центру, прямокутно-квартальні та змішані (комбіновані).

Рівень і умови проживання населення в сучасному селі значною мірою залежать від диференціації поселення за величиною, його віддаленістю від міста-центру та зручних транспортних зв'язків.

Урбанізація та ступінь сільськогосподарського освоєння території, як взаємозалежні фактори, безумовно, виявляють вплив на формування як густоти мережі ПСП, так і особливості їхньої функціонально-планувальної структури. Проте на розвиток ПСП вирішальний вплив мають економічні фактори – наявність виробництва і розвиненої транспортної інфраструктури для зв'язку з ним.

Широкий спектр історичних, соціально-економічних, демографічних факторів, урбанізаційних процесів і пов'язаних з ними процесів міграції спричиняють формування функціонально-планувальної і територіальної структури ПСП. Відповідно, класифікація ПСП (рис. 1) може бути проведена за різноманітністю ознак. Схема основних ознак приміських сільських поселень дає можливість визначити їхнє функціональне призначення, а також місце і роль як у груповій системі розселення, так і в приміській зоні великого міста.

У більшості країн світу переважаючою формою сільського розселення є дисперсно-групове. США і розвинуті країни Заходу – Великобританія, Франція, Німеччина, Австралія, Швеція, Бельгія – унаслідок високого рівня економічного розвитку та урбанізації на приміських територіях майже не мають традиційних для нашого регіону сільських поселень. Натомість для них характерним є формування в ПЗ таких основних типів поселень:

- поселення-спальні котеджного типу для забезпечених верств населення;
- робітничі поселення-супутники, сформовані малоповерховою секційною або блокованою забудовою.

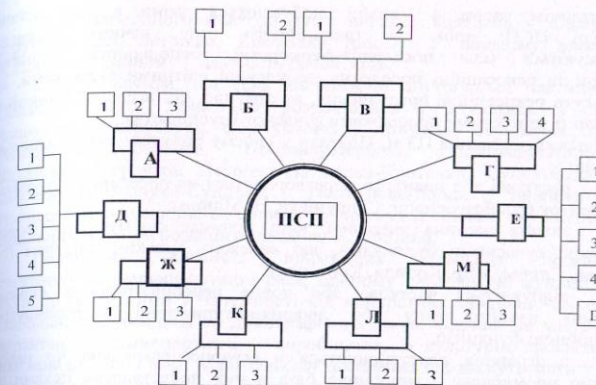

Рис. 1. Схема класифікації ПСП за основними ознаками

А - за адміністративним підпорядкуванням	Б - за місцем у ПЗ	В - по відношенню до магістралей	Г - за величиною	Д - за характером зайнятості
1-центри с/р 2-інші СП с/р 3-ПСП міських 1 селищних Рад	1-й пояс (внутрішня зона) 2-й пояс (зовнішня зона)	1-розміщені на магістралях 2-інші СП	1-малі 2-середні 3-великі 4-значні	1-аграрні 2-промислові 3-аграрно-промислові 4-природоохоронні 5-обслуговування рекреації
Е - за функціональним призначенням	Ж - за характером забудови	К - за конфігурацією плану	Л - за характером ГЦ	М - за містоутворюючою базою
1-супутники 2-аграрні 3-змішані 4-рекреаційні 5-службові 6-фермерські	1-компактні 2-розосереджені 3-дисперсні	1-видовжені 2-скупчені 3-роздібнені	1-розвинений 2-обмежений 3-відсутній	1-значна 2-незначна 3-відсутня

Обидва типи поселень, по суті, є міськими поселеннями або селищами відповідно до прийнятої вітчизняної класифікації, за функціональним призначенням є промисловими поселеннями, що не доросли до рівня міст.

Останнім часом в Україні відбуваються зміни в типологічній структурі ПСП: крім сіл традиційного типу, дачних поселень, відроджуються малі поселення-фермерські господарства; з'явилися котеджні та рекреаційні поселення, забудовані елітними будинками, які мають суто рекреаційне призначення, як правило, без аграрної функції та пов'язані із заможними прошарками сучасного суспільства.

Сільські поселення ПЗ м. Полтави у своєму розвитку мають декілька напрямів:

- частково або повністю перетворюються на поселення-супутники міста-центру (сіл Розсошенці, Супрунівка, Н. Млини);
- значна частина житлової зони починає формуватись новою забудовою сучасними будинками, що належать міським жителям (сіл Петрівка, Слиньків Яр, Копили, Кротенки);
- відбувається часткова або повна переорієнтація в сільські поселення дачного типу або лікарняно-туристичні з розвинутою рекреаційною функцією;
- з аграрних перетворюються в аграрно-промислові чи навіть повністю промислові – виробнича база в них представлена цехами чи філіями промислових підприємств, що розміщені в місті-центрі;
- сільські поселення для розміщення діючих та резервних виробничих зон міста-центру (Супрунівський промвузол, Полтавська птахофабрика в с. Стасі тощо).

Відповідно до цього в найближчі до міста внутрішній частині приміської зони сформувались досить великі села-супутники, що за функціональним призначенням ідентичні міським житловим районам, проте, на відміну від них, не забезпечені відповідним соціально-культурним і побутовим обслуговуванням, частину цих функцій виконує м. Полтава як вищий ієрархічний рівень системи розселення. У більшості таких поселень функції центру первинної системи розселення переходять до міста-центру (сіл Супрунівка, Івашки, Розсошенці, Горбанівка, Н. Млини тощо).

У загальному вигляді планувальна структура приміських сільських поселень тісно пов'язана з первинним стихійним заселенням. Для приміської зони м. Полтави найбільш характерними є наступні типи:

- лінійно-видовжені, планувальна структура яких склалася вздовж природних чи антропогенних комунікацій (сіл Петрівка, Н. Млини, Кротенки);
- лінійно-видовжені, планувальна структура яких склалася вздовж природних чи антропогенних комунікацій (сіл Петрівка, Н. Млини, Кротенки);
- компактна (центральна садиба с. Щербані, Розсошенці, Степне);
- розгалужено-гілляста, або вільна, часто з радіальним спрямуванням вулиць, що обумовлено наявністю численних ярів, балок.

Роль природного фактора дуже виразно виявлена у планувальній структурі сіл Петрівки, Бречківки (рис.2). У першому випадку це р. Ворскла; в іншому – наявність балок, ярів.

Слід зазначити, що села найближчої внутрішньої частини ПЗ м. Полтави мають тенденцію розростатись і зливатись у загальну планувальну структуру, формуючись у приміські скупчення: Полтава-Розсошенці-Горбанівка, Полтава-Щербані, Полтава-Н.Млини-Гора, Калашники-Сердюки, Петрівка-Патлаївка-Кротенки, Супрунівка-Івашки-Шостаки, Мачухи-Судіївка, Тахтаулове-Жуки, Терешки-Копили, Новоселівка-Залізничне-Бочанівка. Ці приміські сільські скупчення майже суцільним кільцем розміщені навколо м. Полтави.

Переважає більшість приміських сільських поселень є багатофункціональним типом села, причому одна чи дві функції можуть бути пріоритетними в залежності від конкретних природно-екологічних, соціально-економічних та демографічних умов, відстані до міста-центру, характеру транспортних, виробничих, культурно-просвітницьких взаємовідносин з ним. Малі сільські поселення ПЗ можуть мати у своєму розвитку переважно такі напрями функціональної спеціалізації: поселення-супутник, рекреація та фермерське господарство або поєднання цих функцій.

На даний час частина ПСП (особливо ті, що не були центрами сільськогосподарських підприємств) втратили свої виробничі підрозділи. Вивільнені території виділяються під нове житлове будівництво, таким чином, відбувається розширення селищної території за рахунок виробничої. Саме така природна трансформація відбулась у планувальній структурі

с. Верховів. Зараз у селі проживає 450 чол., відстань до м. Полтави та центру сільської Ради відповідно 10 км і 5 км, центр сільради - в с. Ковалівці, там же знаходиться залізнична станція. Мешканці села зайняті на підприємствах і установах міста-центру (65%), 10% - у с. Ковалівці, 12% - у підсобному особистому господарстві. Вірогідно, функціональна спеціалізація с. Верховів матиме два напрями: поселення-супутник та рекреаційне поселення. Для цього є відповідні передумови: зручний транспортний зв'язок з м. Полтавою та сосновий ліс, що обмежує село з півночі та північного заходу, біля села є два літніх табори відпочинку для дітей.

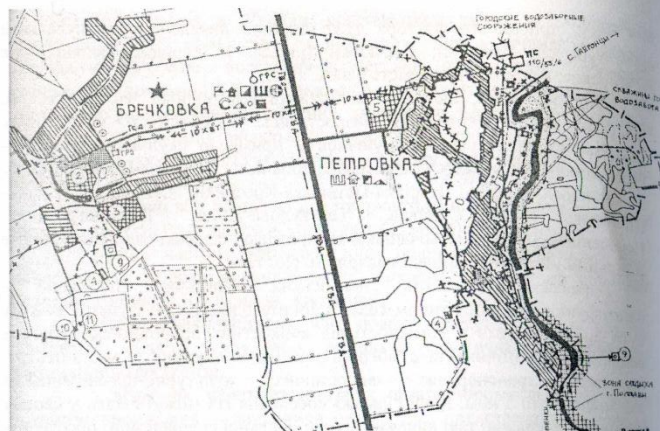

Рис. 2. Планувальна структура сіл Петрівки і Бречківки (за матеріалами проекту планування і забудови, Полтавський інститут Укрмісьбудопроект, 1985р.)

Висновки. Таким чином, особливості розвитку сіл приміських зон великих міст є одним з основних чинників, що посилюють актуальність проблеми переосмислення функціонального призначення і територіального планування цих територій у сучасних соціально-економічних умовах.

Перспективи подальшого дослідження. Обґрунтування методологічного інструментарію врахування в містобудівному процесі трансформацій, що відбуваються в сільських поселеннях ПЗ великих міст. Пропозиції мають бути використані в управлінні містобудівними та землевпорядними процесами, а також у проектуванні ПСП.

Література

1. Габрель Михайло. Архітектурно-планувальні зміни у сільській місцевості Львівської агломерації в умовах соціально-економічних трансформацій // Містобудування та територіальне планування, 2007. - Вип. 27.
2. Виншу И. А. Архитектурно-планировочная организация сельских населенных пунктов: Учебн. для вузов. - М.: Стр.-т., 1986.
3. Делеур Г. А., Хохол Ю. Ф. Архитектура села. Планировка и застройка. - К.: Будівельник, 1979.
4. Колодубська О. І. Формування житлового середовища сільських поселень. - Львів: Львів. держ. агроуніверситет, 2007.
5. Новиков В. А. Архитектурная организация сельской среды: Учеб. пособие. - М.: Архитектура, 2006.

Міхесенко К. М.

МЕТРОЛОГІЯ САКРАЛЬНОЇ АРХІТЕКТУРИ ЧЕРНІГОВА ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Архитектура – тоже летопись жизни: она говорит тогда, когда уже молчат и песни, и предания

Н.В.Гоголь

Анотація. У статті висвітлено сучасний стан досліджень метрологічних аспектів сакральної архітектури Чернігова, подана історія будівництва кожної пам'ятки, наведені розмірності окремих храмів, що досліджувалися з точки зору метрології, зроблені висновки щодо естетичного значення метрології при формуванні сучасних архітектурних рішень.

Ключові слова: метрологія, сакральна архітектура, розмірність, відношення, композиційне рішення.

Аннотация. В статье освещено современное состояние исследований метрологических аспектов сакральной архитектуры Чернигова, представлена история строительства каждого памятника, приведены размерности отдельных храмов, которые исследовались с точки зрения метрологии, сделаны выводы относительно эстетического значения метрологии при формировании современных архитектурных решений.

Ключевые слова: метрология, сакральная архитектура, размерность, отношение, композиционное решение.

Abstract. The article describes the present state of metrological aspects of Chernigov's sacral architecture. There was submitted the building history of each architectural monument. There were given the dimensions of selected churches investigated in the terms of metrology. Conditions are made on the aesthetic metrology accordingly to formation of the recent architectural solutions.

Keywords: metrology, sacral architecture, dimension, ratio, compositional sol.

Постановка проблеми. Як відомо, сакральна архітектура є відображенням культури народу певного історичного періоду, одним з визначальних аспектів своєрідності історичних міст.

Методи організації та гармонізації архітектурних об'єктів, що пошук композиційного рішення підміняється додержанням функціонально-планувальних нормативів. Міста поступово набувають рис технічної системи і втрачають свою художню цінність. Деякою мірою це пов'язано з недостатньою увагою, яка приділяється вивченню метрологічних закономірностей формування композиції архітектури. Як наслідок, протягом останніх десятиріч загострилася проблема збереження архітектурно-художнього середовища історичних міст. Актуальними